RETTENS DOM (Femte Udvidede Afdeling)

22. november 2001 *

I sag T-9/98,

Mitteldeutsche Erdoel-Raffinerie GmbH, Spergau (Tyskland), først ved advokaterne M. Schütte og M. Maier, derefter ved advokaterne M. Schütte og J. Lüdicke, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved V. Kreuschitz og P. Nemitz, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

* Processprog: tysk.

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 98/194/EF af 1. oktober 1997 om forlængelse af investeringstilskuddet på 8% til investeringer i de nye delstater i henhold til Jahressteuergesetz 1996 (EFT 1998 L 73, s. 38),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Femte Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Lindh, og dommerne R. García-Valdecasas, J.D. Cooke, M. Vilaras og N.J. Forwood,

justitssekretær: fuldmægtig D. Christensen,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 25. januar 2001,

afsagt følgende

Dom

Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1 Det sagsøgende selskab er et datterselskab til det franske aktieselskab Elf Aquitaine (herefter »Elf«). Det blev stiftet til brug for opførelsen af et nyt

raffinaderi i Leuna (delstaten Sachsen-Anhalt) (herefter »raffinaderiet Leuna 2000« eller »Projekt Leuna 2000«) som følge af en aftale af 23. juli 1992 om privatisering af et tidligere raffinaderi i Leuna og af Minol AG, en forhandler af raffinerede olieprodukter. Byggearbejderne blev indledt i løbet af 1993 og skulle i henhold til Elf's oprindelige planer have været afsluttet i juli 1996. I realiteten kunne de først afsluttes i november 1997 på grund af omstændigheder, som ikke kunne tilregnes det sagsøgende selskab, idet der navnlig på byggepladsen blev fundet bomber og miner, som stammede fra Anden Verdenskrig.

2 De tyske myndigheder besluttede at tildele det sagsøgende selskab en samlet støtte med henblik på at gennemføre Projekt Leuna 2000, herunder et støttebeløb på 360 mio. DEM som investeringstilskud på 8% til investeringer i de nye delstater i henhold til Investitionszulagengesetz 1999 (lov af 1993 om investeringstilskud, herefter »InvZulG«). I 1995 blev en del af dette beløb, nærmere bestemt 97,5 mio. DEM, udbetalt til det sagsøgende selskab for de investeringer, som selskabet havde foretaget i det foregående år i forbindelse med projektet.

3 I henhold til InvZulG's § 3, stk. 3, skulle ansøgeren, for at kunne oppebære investeringstilskuddet på 8%, have påbegyndt investeringsprojektet mellem den 31. december 1992 og den 1. juli 1994 og have afsluttet det før den 1. juli 1997. For det tilfælde, at projektet ikke var afsluttet inden udløbet af denne frist, var ansøgeren forpligtet til at tilbagebetale de tilskudsbeløb, som den pågældende allerede havde modtaget. Kommissionen havde ved skrivelse af 24. november 1992 meddelt den tyske regering sin beslutning af 11. november 1992 om ikke at rejse indsigelse mod denne støtteordning i henhold til EF-traktatens artikel 92 og 93 (efter ændring nu artikel 87 EF og 88 EF).

4 Ved beslutning af 30. juli 1993 erklærede Kommissionen den samlede støtte, som er omtalt i nærværende doms præmis 2, for forenelig med fællesmarkedet i overensstemmelse med traktatens artikel 92, stk. 3 (EFT C 214, s. 9, herefter

»beslutningen af 30. juni 1993«). Ved beslutning af 25. oktober 1994 godkendte den tildelingen af yderligere støtte til fordel for Projekt Leuna 2000 (EFT C 385, s. 35, herefter »beslutningen af 25. oktober 1994«).

5 InvZulG's § 3, stk. 3, blev ændret ved § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 (den årlige ligningslov for 1996), som blev vedtaget den 11. oktober 1995 og trådte i kraft den 1. januar 1996. I henhold til denne bestemmelse skulle ansøgeren for at kunne modtage investeringstilskuddet på 8% fremover have afsluttet investeringsprojektet inden den 1. januar 1999. Den periode, i hvilken projektet skulle være påbegyndt, forblev uændret.

6 Ved meddelelse af 19. december 1995 anmeldte den tyske regering for sent denne ændring til Kommissionen. Ved skrivelse af 17. november 1995 havde forbundsfinansministeren imidlertid givet skatteforvaltningerne i delstaterne instruktioner om, at de ikke skulle bringe ændringen i anvendelse, før Kommissionen havde godkendt den i overensstemmelse med traktatens artikel 92 og 93.

7 Ved beslutning af 3. juli 1996, som blev meddelt den tyske regering den 31. juli 1996, indledte Kommissionen en procedure i overensstemmelse med traktatens artikel 93, stk. 2, vedrørende § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 (EFT C 290, s. 8). Den opfordrede Forbundsrepublikken Tyskland samt de øvrige medlemsstater og berørte parter til at fremsætte deres bemærkninger. Den tyske regering og Elf fremsatte deres bemærkninger ved skrivelser af henholdsvis 9. september og 29. oktober 1996. Den franske regering fremsatte sine bemærkninger den 30. oktober 1996, idet den henviste til de af Elf fremsatte bemærkninger.

8 Mellem december 1996 og juli 1997 afholdt Kommissionen adskillige møder med de tyske myndigheder, hvorunder sagen blev drøftet.

9 Den 1. oktober 1997 afsluttede Kommissionen proceduren og udstedte beslutning 98/194/EF om forlængelse af investeringstilskuddet på 8% til investeringer i de nye delstater i henhold til Jahressteuergesetz 1996 (EFT 1998 L 73, s. 38, herefter »den anfægtede beslutning«). Beslutningens dispositive del lyder således:

»*Artikel 1*

Ved [§ 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996], der ændrer [§] 3 i [InvZulG 1993], således at der nu ydes investeringstilskud på 8% til investeringsprojekter, der er indledt efter 31. december 1992 og inden 1. juli 1994, og som afsluttes inden 1. januar 1999 (i stedet for inden den 1.1.1997), indføres en ny, supplerende statsstøtte til virksomheder, som har gennemført investeringer i de nye delstater. Denne støtte er ulovlig, da den er indført i strid med EF-traktatens artikel 93, stk. 3. Støtten er ikke forenelig med fællesmarkedet, da den ikke bidrager til virkeliggørelse af et af de mål, der er nævnt i EF-traktatens artikel 92, stk. 2 og stk. 3.

Artikel 2

[§ 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996] skal ophæves. Tyskland skal kræve al støtte, der er tildelt i medfør af nævnte bestemmelse, tilbagebetalt. Støtten skal tilbagebetales i overensstemmelse med de gældende procedurer og bestemmelser i tysk lovgivning, herunder bestemmelserne om renter fra den dag, støtten blev udbetalt, beregnet på grundlag af den rentesats, der anvendes som referencesats ved vurdering af regionalstøtteordninger.

Artikel 3

Tyskland skal senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning underrette Kommissionen om, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterkomme denne beslutning.

Artikel 4

Denne beslutning er rettet til Forbundsrepublikken Tyskland.«

10 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 5. januar 1998 har det sagsøgende selskab anlagt nærværende sag.

11 Den 30. januar 1998 gav den tyske regering Kommissionen underretning om et forlig indgået den 30. december 1997 mellem på den ene side Elf og det sagsøgende selskab og på den anden side Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (forbundskontoret for særlige opgaver forbundet med genforeningen, herefter »BvS«). Det fremgår navnlig af forliget, at BvS og delstaten Sachsen-Anhalt skulle betale det sagsøgende selskab henholdsvis 240 mio. DEM og 120 mio. DEM. Gennemførelsen af forliget var betinget af Kommissionens forudgående tilladelse under hensyn til fællesskabsreglerne om statsstøtte.

12 Ved skrivelse af 13. marts 1998 meddelte den tyske regering Kommissionen, at den anfægtede beslutning var blevet gennemført ved § 12 i Gesetz zur weiteren

Fortentwicklung des Finanzplatzes Deutschland (lov om fremtidig udvikling af Tyskland som finanscentrum). Loven blev vedtaget af Bundestag den 13. februar 1998, godkendt af Bundesrat den 6. marts 1998 og offentliggjort den 24. marts 1998.

13 Ved kendelse af 30. april 1998 udsatte formanden for Rettens Fjerde Udvidede Afdeling sagen indtil den 15. juni 1998. Ved kendelse af 10. juni 1998 blev udsættelsen forlænget til den 15. juli 1998.

14 Ved særskilt dokument indleveret til Rettens Justitskontor den 21. september 1998 har Kommissionen fremsat en formalitetsindsigelse i henhold til artikel 114, stk. 1, i Rettens procesreglement.

15 Det sagsøgende selskab har fremsat sine bemærkninger til formalitetsindsigelsen den 9. november 1998.

16 Den 17. marts 1999 har Retten (Femte Udvidede Afdeling) i henhold til procesreglementets artikel 64, stk. 3, anmodet parterne om nærmere oplysninger vedrørende forliget samt om at oplyse, om det efter deres opfattelse fortsat er fornødent at træffe afgørelse i sagen for det tilfælde, at forliget gennemføres. Parterne har besvaret denne anmodning ved skrivelser af 31. marts 1999.

17 Ved kendelse af 11. maj 1999 har Retten (Femte Udvidede Afdeling) henskudt formalitetsindsigelsen til afgørelse i forbindelse med sagens realitet.

18 Den 13. marts 2000 traf Kommissionen en ny beslutning, hvori den fastslog, at forliget ikke indeholdt noget statsstøtteelement som omhandlet i traktatens artikel 92, stk. 1, for så vidt angår BvS's udbetaling af 240 mio. DEM (herefter »beslutningen af 13. marts 2000«). Med hensyn til delstaten Sachsen-Anhalt's betaling af 120 mio. DEM fandt Kommissionen, at denne foranstaltning udgjorde en statsstøtte, men fandt den forenelig med fællesmarkedet.

19 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Femte Udvidede Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling. Som led i foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse har Retten anmodet parterne og Forbundsrepublikken Tyskland om at fremlægge visse dokumenter og besvare nogle spørgsmål. Parterne og Forbundsrepublikken Tyskland har efterkommet denne anmodning inden for den fastsatte frist.

20 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret Rettens spørgsmål under retsmødet den 25. januar 2001.

Parternes påstande

21 Det sagsøgende selskab har nedlagt følgende påstande:

— Formalitetsindsigelsen forkastes.

— Den anfægtede beslutning annulleres, for så vidt som den er til skade for det sagsøgende selskab.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

22 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Sagen afvises.

— Subsidiært frifindes Kommissionen.

— Det sagsøgende selskab tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Formaliteten

23 Kommissionen har gjort gældende, at sagen ikke kan antages til realitetsbehandling, idet det sagsøgende selskab ikke er umiddelbart og individuelt berørt af den anfægtede beslutning, og idet selskabet ikke har nogen interesse i dens annullation.

24 Der vil først blive taget stilling til, om det sagsøgende selskab har søgsmålsinteresse.

Søgsmålsinteressen

Parternes argumenter

25 Ifølge Kommissionen har det sagsøgende selskab ingen søgsmålsinteresse, eftersom det er åbenbart, at den pågældende støtteordning ikke vil blive genindført for det tilfælde, at den anfægtede beslutning annulleres. Den har i den forbindelse anført, at Forbundsrepublikken Tyskland har truffet de nødvendige foranstaltninger i sin lovgivning for at gennemføre denne beslutning, at disse foranstaltninger trådte i kraft den 28. marts 1998, og at delstaternes skattemyndigheder er begyndt at kræve af de investorer, som ikke havde kunnet afslutte deres projekt inden den 1. januar 1997, at de skal tilbagebetale de beløb, som de allerede har modtaget som investeringstilskud på 8%. Kommissionen har også påberåbt sig, at den tyske regering ikke har anlagt annullationssøgsmål til prøvelse af den anfægtede beslutning og ikke har interveneret i den foreliggende sag til støtte for de af det sagsøgende selskab nedlagte påstande.

26 Kommissionen har tilføjet, at det forlig, som Kommissionen godkendte ved beslutningen af 13. marts 2000, afgjorde sagen om betalingen af investeringstilskuddet på 8% til selskabet. Den har anført, at selskabet i øvrigt havde indvilget i at hæve sagen, når forliget var blevet godkendt, og beløbet på 360 mio. DEM var blevet udbetalt.

27 Det sagsøgende selskab har gjort gældende, at det har søgsmålsinteresse.

28 Selskabet har for det første påberåbt sig, at en eventuel annullation af den anfægtede beslutning vil medføre, at en ophævelse af § 18, nr. 1, i Jahressteuer-

gesetz 1996 som følge af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning ikke kan gøres gældende over for selskabet. Det sagsøgende selskab har desuden anført, at såfremt beslutningen ikke annulleres, vil selskabet i henhold til tysk ret ikke vil være i stand til at fremsætte eventuelle yderligere krav.

29 For det andet finder selskabet, at det forhold, at Forbundsrepublikken Tyskland ikke har anlagt sag til prøvelse af den anfægtede beslutning og ikke har interveneret i den foreliggende sag, er uden relevans for sagen.

30 For det tredje har selskabet gjort gældende, at spørgsmålet om, hvorvidt sagen kan antages til realitetsbehandling, skal bedømmes ud fra tidspunktet for indleveringen af stævningen, og forliget var på dette tidspunkt endnu ikke godkendt af Kommissionen, ligesom § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 endnu ikke var blevet ophævet.

31 Med hensyn til forliget har selskabet under retsmødet anført, at BvS som følge af beslutningen af 13. marts 2000 udbetalte selskabet det aftalte beløb på 240 mio. DEM. For så vidt angår beløbet på 120 mio. DEM, som det påhvilede delstaten Sachsen-Anhalt at udrede, har selskabet forklaret, at der oprindelig var fastsat en godtgørelse med det beløb på 97,5 mio. DEM, som selskabet modtog i 1995 som investeringstilskud på 8%. Da Kommissionen havde rejst indsigelser over for en sådan godtgørelse, refunderede selskabet beløbet ved at deponere det på en spærret konto for at undgå, at det på ny indgik i delstaten Sachsen-Anhalt's almindelige budget — investeringstilskuddet på 8% henhører nemlig ikke under en specifik udgiftspost — og dermed ikke kunne anvendes af delstaten til afholdelse af den udgift, som påhviler delstaten i henhold til forliget. Såfremt Retten vælger at annullere den anfægtede beslutning, og de tyske myndigheder som følge deraf skal tilbagekalde betalingspålægget vedrørende beløbet på de 97,5 mio. DEM, vil dette beløb ifølge selskabet være til rådighed med henblik på gennemførelsen af forliget. Med hensyn til saldoen på 22,5 mio. DEM har BvS indvilget i at udbetale beløbet til selskabet, idet delstaten Sachsen-Anhalt ikke har mulighed for at løfte en sådan finansiel byrde.

Rettens bemærkninger

32 Det følger af fast praksis, at spørgsmålet om, hvorvidt en sag anlagt af en fysisk eller juridisk person kan antages til realitetsbehandling, beror på, om personen godtgør at have en retlig interesse i søgsmålet (jf. Rettens kendelse af 10.2.2000, sag T-5/99, Andriotis mod Kommissionen og Cedefop, Sml. II, s. 235, præmis 36, og Rettens dom af 6.7.2000, sag T-139/99, AICS mod Parlamentet, Sml. II, s. 2849, præmis 28). En sådan interesse foreligger kun, hvis annullationen af retsakten i sig selv kan have retsvirkninger (Domstolens dom af 24.6.1986, sag 53/85, Akzo Chemie mod Kommissionen, Sml. s. 1965, præmis 21, og Rettens dom af 25.3.1999, sag T-102/96, Gencor mod Kommissionen, Sml. II, s. 753, præmis 40).

33 I øvrigt bemærkes, at søgsmålsinteressen i forbindelse med et annullationssøgsmål må bedømmes ud fra tidspunktet for sagsanlægget (Domstolens dom af 16.12.1963, sag 14/63, Forges de Clabecq mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 453, org.ref.: Rec. s. 719, på s. 748, og Rettens dom af 15.12.1999, sag T-22/97, Kesko mod Kommissionen, Sml. II, s. 3775, præmis 55).

34 I en foreliggende sag kan det forhold, at den tyske regering fuldt ud har gennemført den anfægtede beslutning og ikke har til hensigt at genindføre den pågældende støtteordning i tilfælde af, at beslutningen annulleres, ikke påberåbes til støtte for, at selskabet ikke har nogen søgsmålsinteresse. Således fremgår det af sagsakterne, at hvis § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 var blevet opretholdt, ville selskabet have modtaget investeringstilskuddet på 8% til sit investeringsprojekt, eftersom det opfyldte samtlige de betingelser, som var fastsat herfor i InvZulg, og idet selskabet havde afsluttet projektet inden den 1. januar 1999. Under disse omstændigheder kan det, som det gøres gældende af selskabet, ikke udelukkes, at dette kan fremsætte visse krav over for de tyske myndigheder, såfremt Retten finder, at den anfægtede beslutning er retsstridig.

35 På samme måde kan der heller ikke drages nogen konklusioner på baggrund af den tyske regerings helt lovlige beslutning om hverken selvstændigt at anlægge sag med påstand om annullation af den anfægtede beslutning eller at intervenere til støtte for de påstande, som er nedlagt af det sagsøgende selskab i den foreliggende sag.

36 I øvrigt fortabte selskabet ikke sin søgsmålsinteresse ved indgåelsen af forliget den 30. december 1997. Parterne er således enige om, at gennemførelsen af forliget var betinget af Kommissionens godkendelse. Dette skete imidlertid først den 13. marts 2000, dvs. mere end to år efter, at nærværende sag blev anlagt.

37 Med hensyn til spørgsmålet, om godkendelsen senere medførte, at det sagsøgende selskab mistede sin søgsmålsinteresse, skal det blot konstateres, at Kommissionen ikke alvorligt har skabt tvivl om selskabets udsagn om, at delstaten Sachsen-Anhalt kun havde mulighed for at råde over de 97,5 mio. DEM, som i øjeblikket er deponeret på en spærret konto, med henblik på at gennemføre forliget fuldt ud, for det tilfælde, at Retten skulle annullere den anfægtede beslutning (jf. ovenfor, præmis 31). Den beskyldning, som Kommissionen har fremsat under retsmødet, hvorefter det sagsøgende selskab havde til hensigt at opnå dobbeltbetaling af beløbet på 360 mio. DEM, første gang i medfør af den pågældende støtteordning og anden gang på grundlag af forliget, kan ikke tiltrædes. Således følger det udtrykkeligt af forliget, at selskabet skulle refundere BvS ethvert beløb, som ville blive udbetalt som investeringstilskud på 8%, og som gjorde det muligt for dette at råde over et beløb, som oversteg 360 mio. DEM.

38 Det følger af ovenstående betragtninger, at det sagsøgende selskab har interesse i at opnå en annullation af den anfægtede beslutning.

Spørgsmålet, om det sagsøgende selskab er umiddelbart berørt af den anfægtede beslutning

Parternes argumenter

39 Kommissionen har gjort gældende, at den anfægtede beslutning ikke umiddelbart skader det sagsøgende selskabs rettigheder.

40 Den har anført, at den tilbagebetalingspligt, som er pålagt selskabet, ikke udspringer af den anfægtede beslutning, men af det forhold, at selskabet ikke opfylder betingelsen i henhold til InvZulG, i dens 1993-udgave, hvorefter gennemførelsen af investeringsprojektet skulle være afsluttet inden den 1. januar 1997. I den forbindelse omhandler den anfægtede beslutnings artikel 2 kun den støtte, som er ydet i henhold til § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996. Imidlertid er der ikke tale om anvendelse af artikel 2, eftersom ændringen af § 3, stk. 3, i InvZulG som følge af skrivelsen af 17. november 1995 fra forbundsfinansministeriet (jf. ovenfor, præmis 6) ikke blev gennemført.

41 Kommissionen har tilføjet, at de tyske myndigheder på det tidspunkt, hvor Kommissionen indleverede det dokument, hvori den fremsatte sin formalitetsindsigelse, endnu ikke havde krævet af det sagsøgende selskab, at det skulle tilbagebetale det beløb på 97,5 mio. DEM, som selskabet allerede havde modtaget som investeringstilskud på 8% for 1994. Såfremt den anfægtede beslutning direkte havde udløst en tilbagebetalingspligt, skulle tilbagebetalingen ifølge Kommissionen være sket inden to måneder fra beslutningens meddelelse.

42 Endelig har Kommissionen gjort gældende, at såfremt beslutningen annulleres, kan selskabet ikke gøre krav på nogen betaling af det pågældende investeringstil-

skud, eftersom den ændring af InvZulG, der indtraf ved § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, i mellemtiden er blevet ophævet.

43 Det sagsøgende selskab har gjort gældende, at det er umiddelbart berørt af den anfægtede beslutning.

44 For det første har selskabet anført, at investeringstilskuddet udredes direkte i medfør af tysk forbundsret, hvorfor enhver virksomhed, som opfylder betingelserne i InvZulG, har krav på tilskuddet, uden at forvaltningen skal træffe en skønsmæssig afgørelse. Selskabet har endvidere gjort gældende, at det opfyldte de betingelser, der var fastsat i den nævnte lov, som ændret ved § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, idet opførelsen af raffinaderiet Leuna 2000 blev afsluttet i november 1997. Hvis Kommissionen havde godkendt denne bestemmelse, ville det sagsøgende selskab direkte have haft et krav på de 360 mio. DEM som investeringstilskud på 8%. Selskabet har tilføjet, at det i overensstemmelse med princippet om beskyttelse af den berettigede forventning fortsat har et sådant krav på trods af Forbundsrepublikken Tysklands gennemførelse af den anfægtede beslutning.

45 For det andet har det sagsøgende selskab gjort gældende, at artikel 2 i den anfægtede beslutning direkte har medført, at selskabet er blevet pålagt at tilbagebetale de 97,5 mio. DEM, som det havde modtaget i 1995 som investeringstilskud på 8%. Selskabet har i den forbindelse anført, at det følger af fast retspraksis, at de nationale myndigheder ikke har noget skøn med henblik på tilbagesøgningen af den udbetalte støtte (Domstolens dom af 21.3.1990, sag C-142/87, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 959, præmis 61, af 20.9.1990, sag C-5/89, Kommissionen mod Tyskland, Sml. I, s. 3437, præmis 12, og af 20.3.1997, sag C-24/95, Alcan Deutschland, Sml. I, s. 1591, præmis 24). Det sagsøgende selskab finder, at Kommissionens konstatering, hvorefter pligten til tilbagebetaling følger af InvZulG, er ukorrekt. Selskabet har anført, at Kommissionen har betinget godkendelsen af forliget af tilbagebetalingen af det ovennævnte beløb, hvilket viser, at det efter Kommissionens opfattelse var blevet udbetalt ulovligt på grundlag af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996. Desuden var betalingspålægget fra de tyske myndigheder udstedt i henhold til denne bestemmelse.

Rettens bemærkninger

46 Indledningsvis bemærkes, at det følger af EF-traktatens artikel 173, stk. 4 (efter ændring nu artikel 230, stk. 4, EF), at en fysisk eller juridisk person kun kan anlægge sag til prøvelse af en beslutning rettet til en anden person, hvis denne beslutning berører ham umiddelbart og individuelt. Da den anfægtede beslutning er rettet til Forbundsrepublikken Tyskland, skal det for det første undersøges, om den berører det sagsøgende selskab umiddelbart.

47 Det fremgår af fast retspraksis, at den anfægtede fællesskabsretsakt — for at en borger som sagsøger kan anses for umiddelbart berørt af den i ovennævnte bestemmelses forstand — umiddelbart skal have indvirkning på den pågældendes retstilling, og dens gennemførelse skal ske helt automatisk, udelukkende i medfør af fællesskabsreglerne og uden anvendelse af andre mellemkommende regler (Domstolens dom af 5.5.1998, sag C-386/96 P, Dreyfus mod Kommissionen, Sml. I, s. 2309, præmis 43, og Rettens dom af 13.12.2000, sag T-69/99, DSTV mod Kommissionen, Sml. II, s. 4039, præmis 24).

48 Det samme gælder, når adressaterne kun har en rent teoretisk mulighed for at undlade at efterkomme fællesskabsretsakten, idet der ikke er nogen tvivl om, at de vil give retsakten virkninger efter dens indhold (jf. Domstolens dom af 17.1.1985, sag 11/82, Piraiki-Patraiki m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 207, præmis 8, 9 og 10, og dommen i sagen Dreyfus mod Kommissionen, præmis 44).

49 I den foreliggende sag må det konstateres, at det følger af den anfægtede beslutnings artikel 2, første punktum, at Forbundsrepublikken Tyskland var forpligtet til at ophæve § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996. Som følge af denne

ophævelse blev den seneste frist for at foretage investeringer, som udløste et krav på investeringstilskuddet på 8%, automatisk rykket fra den 31. december 1998 til den 31. december 1996.

50 På denne baggrund var de tyske myndigheder tvunget til hos de investorer, som på sidstnævnte tidspunkt ikke havde gennemført hele deres projekt, at tilbagesøge de beløb, som disse allerede havde modtaget som investeringstilskud på 8%. For det sagsøgende selskabs vedkommende fremgår det således af sagens akter, at selskabet skulle tilbagebetale de 97,5 mio. DEM, som selskabet havde fået udbetalt i 1995. Den omstændighed, at tilbagebetalingen ikke fandt sted inden to måneder fra den anfægtede beslutnings meddelelse til Forbundsrepublikken Tyskland (jf. ovenfor, præmis 41), er irrelevant, for så vidt som det er ubestridt, at denne stat havde pligt til at gennemføre beslutningen. Med hensyn til det forhold, at den tilbagebetalingspligt, som er omtalt i den anfægtede beslutnings artikel 2, andet punktum, formelt set kun vedrører støtte, som er ydet i henhold til § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, er dette forhold uden relevans, for så vidt som den i artikel 2, første punktum, opstillede forpligtelse til at ophæve denne bestemmelse som konstateret ovenfor nødvendigvis medførte, at de tyske myndigheder var tvunget til at tilbagesøge de 97,5 mio. DEM hos det sagsøgende selskab.

51 Desuden fremgår det af sagens akter, at selskabet opfyldte samtlige betingelser i InvZulG, og at det, eftersom dets investeringsprojekt var helt afsluttet inden den 1. januar 1999, ville have modtaget investeringstilskuddet på 8%, såfremt ændringen af loven ved § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 var blevet opretholdt. Navnlig var der ingen tvivl om de tyske myndigheders vilje til at yde støtten til selskabet. Med hensyn til Kommissionens argument om, at sidstnævnte bestemmelse er blevet ophævet (jf. ovenfor, præmis 42), er dette uden relevans for vurderingen af, om selskabet er umiddelbart berørt af den anfægtede beslutning.

52 Det følger af ovenstående, at det sagsøgende selskabs retstilling er umiddelbart påvirket af den anfægtede beslutning.

Spørgsmålet, om det sagsøgende selskab er individuelt berørt af den anfægtede beslutning

Parternes argumenter

53 Kommissionen har anført, at det følger af fast retspraksis, at andre personer end en beslutnings adressater kun vil kunne påstå, at de berøres individuelt, som omhandlet i traktatens artikel 173, stk. 4, hvis beslutningen rammer dem på grund af visse egenskaber, som er særlige for dem, eller på grund af en faktisk situation, der adskiller dem fra alle andre og derfor individualiserer dem på lignende måde som adressaten (jf. Domstolens dom af 15.7.1963, sag 25/62, Plaumann mod Kommissionen, Sml. 1954-1964, s. 411, på s. 414, org.ref.: Rec. s. 197, på s. 223, dom af 14.7.1983, sag 231/82, Spijker mod Kommissionen, Sml. s. 2559, præmis 8, og af 18.5.1994, sag C-309/89, Codorniu mod Rådet, Sml. I, s. 1853, præmis 20, samt Rettens dom af 19.5.1994, T-2/93, Air France mod Kommissionen, Sml. II, s. 323, præmis 42, af 27.4.1995, sag T-435/93, ASPEC m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1281, præmis 62, af 13.12.1995, forenede sager T-481/93 og T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2941, præmis 51, og af 5.6.1996, sag T-398/94, Kahn Scheepvaart mod Kommissionen, Sml. II, s. 477, præmis 37).

54 Kommissionen har anført, at InvZulG's § 1 definerer de personer, som er berettigede til at modtage investeringstilskuddet på 8%, som skattepligtige efter lov om indkomstskat og lov om selskabsskat, som på det støttede område foretager støtteberettigede investeringer som omhandlet i §§ 2 og 3 i InvZulG, at dette område svarer til de nye delstaters område, og at de pågældende investeringer i det væsentlige udgør erhvervelse og fremstilling af nye, afskrivningsberettigede løsøregenstande.

55 Kommissionen har tilføjet, at den ændring, der indtraf ved § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, skete til fordel for to grupper af berørte personer, nemlig for det første dem, som havde ansøgt om og opnået investeringstilskuddet på 8% for 1994, 1995 og 1996, men ikke havde kunnet afslutte hele deres projekt inden

den 1. januar 1997, og dermed havde været nødsaget til at tilbagebetale dette tilskud (herefter »første gruppe«), og for det andet dem, som havde indledt investeringerne inden den 1. juli 1994, men ikke havde ansøgt om tilskuddet for 1994, 1995 og 1996, fordi de vidste, at de ikke ville kunne afslutte deres projekt inden den 1. januar 1997 (herefter »anden gruppe«).

56 Ifølge Kommissionen viser disse forhold, at anvendelsesområdet for de pågældende bestemmelser ikke er begrænset til det sagsøgende selskabs situation, og at antallet af mulige tilskudsberettigede og disses identitet ikke kunne fastlægges med sikkerhed.

57 Kommissionen har herefter gjort gældende, at den anfægtede beslutning, for så vidt som den forbyder anvendelsen af generelle bestemmelser, i forhold til de mulige tilskudsberettigede i sig selv fremstår som en almengyldig foranstaltning, som finder anvendelse på objektivt fastlagte situationer og indebærer retsvirkninger i forhold til en gruppe af personer, der er fastlagt generelt og abstrakt. Beslutningen berører kun selskabet i dettes objektive egenskab af investor inden for den pågældende støttezone og i samme omfang som enhver anden investor, der — aktuelt eller potentielt — befinder sig i en tilsvarende situation (jf. dommen i sagen Piraiki-Patraiki m.fl. mod Kommissionen, præmis 14, dommen i sagen Spijker mod Kommissionen, præmis 9, og dommen i sagen Kahn Scheepvaart mod Kommissionen, præmis 41).

58 I øvrigt har Kommissionen anfægtet rigtigheden af forskellige forhold, som det sagsøgende selskab har påberåbt sig til støtte for dets synspunkt om, at det er individuelt berørt af den anfægtede beslutning.

59 For det første finder Kommissionen, at det sagsøgende selskabs argumentation, hvorefter det kun ønsker beslutningen annulleret, i det omfang Kommissionen heri ikke for selskabets vedkommende tillader en anvendelse af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, ikke kan tiltrædes.

60 For det første er det således på ingen måde godtgjort, at denne bestemmelse særligt var møntet på selskabets situation. Det forhold, som er omtalt i en meddelelse af 23. juni 1998 fra den tyske regering til Kommissionen, hvorefter der skulle tilbagebetales investeringstilskud på 8% i flere end 100 sager, beviser i realiteten det modsatte. Desuden hører et ubestemmeligt antal mulige tilskudsberettigede til anden gruppe. Under alle omstændigheder er de bagvedliggende årsager til indførelsen af en generel støtteordning uden relevans for bedømmelsen af en sagsøgers søgsmålskompetence.

61 For det andet har Kommissionen gjort gældende, at den anfægtede beslutning ikke kan fortolkes således, at den indeholder en særlig del, som vedrører det sagsøgende selskabs situation. Kommissionen har understreget, at den ikke havde mulighed for at foretage en sådan sondring, eftersom anmeldelsen af 19. december 1995 alene vedrørte en generel støtteordning til fordel for enhver, som opfyldte visse objektive betingelser, og at denne ordning allerede var trådt i kraft på dette tidspunkt. Den tyske regerings bemærkninger af 9. september 1996 kan i øvrigt ikke betragtes som en anmeldelse af en særlig støtteforanstaltning til fordel for selskabet. De bekræfter tværtimod, at forlængelsen af perioden for gennemførelsen af de investeringer, som giver ret til investeringstilskuddet på 8%, ikke nødvendigvis alene var til fordel for selskabet, og at Projekt Leuna 2000 kun blev fremhævet som et eksempel. Under alle omstændigheder, selv om den tyske regering havde haft til hensigt at præsentere denne forlængelse som en støtte, som udelukkende var til fordel for selskabet, er dette forhold uden relevans. Således er det Kommissionens opfattelse, at kvalifikationen af en foranstaltning som en særlig støtteforanstaltning eller som en generel støtteordning afhænger af objektive kriterier, og ikke af den anmeldende myndigheds subjektive vurdering. Endelig har Kommissionen anført, at det ville have været hensigtsmæssigt, hvis den tyske regering havde trukket sin oprindelige anmeldelse tilbage og havde anmeldt en særlig støtteforanstaltning til fordel for selskabet.

62 For det tredje har Kommissionen bestridt, at den ikke havde nogen principielle indvendinger, under hensyn til fællesskabsreglerne om statsstøtte, mod anvendelsen af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 i relation til selskabets særlige situation.

63 For det andet har den på ny understreget, at antallet af tilfælde, som var berørt af forlængelsen af perioden for gennemførelse af de investeringer, som gav ret til investeringstilskuddet på 8%, ikke var kendt. Den har tilføjet, at det under alle omstændigheder følger af fast retspraksis, at »en retsakt ikke [mister] sin forordningskarakter, fordi det er muligt at afgøre, hvor mange eller endog hvilke retssubjekter akten på et givet tidspunkt skal gælde for, når det dog er utvivlsomt, at den finder anvendelse på grundlag af en ved retsakten fastlagt objektiv retlig eller faktisk situation, der hænger sammen med aktens formål« (dommen i sagen Spijker mod Kommissionen, præmis 10).

64 For det tredje har Kommissionen anført, at den omstændighed, at det sagsøgende selskab deltog i den administrative procedure, og at det er nævnt ved navn i den anfægtede beslutning, ikke medfører, at selskabet skal indrømmes søgsmålskompetence. Den har for det første anfægtet relevansen af den retspraksis, som selskabet har påberåbt sig i stævningen. Således vedrører fire ud af de fem domme, som selskabet har henvist til, antidumpingsager og -forordninger, dvs. situationer, som er helt forskellige fra den foreliggende. For så vidt angår den femte dom, der henvises til, nærmere bestemt Domstolens dom af 28. januar 1986 i sagen Cofaz m.fl. mod Kommissionen (sag 169/84, Sml. s. 391), finder de principper, som opstilles i dommen, ikke anvendelse i den foreliggende sag, eftersom det sagsøgende selskab ikke var årsag til en klage, som førte til en administrativ procedure, og selskabets bemærkninger ikke har fastlagt procedurens forløb. Kommissionen har tilføjet, at den omstændighed, at det sagsøgende selskab fremsatte bemærkninger under den administrative procedure eller eventuelt kan anses for at være interesseret part i den forstand, hvori udtrykket anvendes i traktatens artikel 93, stk. 2, ikke i sig selv er tilstrækkelig til, at selskabet individualiseres i lighed med adressaten for beslutningen (jf. dommen i sagen Kahn Scheepvaart mod Kommissionen, præmis 42, og Rettens kendelse af 18.2.1998, sag T-189/97, Comité d'entreprise de la société française de production m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 335, præmis 42 og 44). Kommissionen har endvidere anført, at det sagsøgende selskab kun blev nævnt ved navn i punkt II og III i betragtningerne til den anfægtede beslutning i forbindelse med gengivelsen af argumentationen fra den tyske regering, som havde henvist til denne virksomheds vanskeligheder som begrundelse for støtteordningen.

65 Det sagsøgende selskab har gjort gældende, at den anfægtede beslutning berører selskabet på grund af visse egenskaber, som er særlige for selskabet, eller en faktisk situation, som adskiller det fra alle andre.

66 I den forbindelse har selskabet for det første understreget, at det kun anfægter beslutningen, for så vidt som den tyske regering derved nægtes tilladelse til, i relation til selskabet, at anvende ændringen af InvZulG. Det forhold, at loven indfører en generel støtteordning, og at § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 indebærer en ændring af en sådan ordning, er således uden relevans.

67 Ifølge det sagsøgende selskab vedrørte den tyske regerings anmeldelse to foranstaltninger, nemlig dels indførelsen af en generel støtteordning, dels en særlig støtteforanstaltning til fordel for selskabet. Den tyske regering henviste i sine bemærkninger af 9. september 1996 til anmeldelsens anden del, da det viste sig, at Kommissionen havde visse indvendinger mod § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996. Disse bemærkninger ændrede således den oprindelige anmeldelse af 19. december 1995.

68 Ifølge det sagsøgende selskab var det netop af hensyn til selskabet, at de tyske myndigheder vedtog den sidstnævnte bestemmelse. Delstaten Sachsen-Anhalt tog således initiativ til at anmode om en ændring af InvZulG, da det viste sig, at Projekt Leuna 2000 af grunde, som ikke kan tilskrives selskabet, ikke kunne afsluttes inden udgangen af 1996. Selskabet har anført, at forbundsøkonomiministeriet i september 1996 oplyste over for selskabet, at det efter ministeriets oplysninger var den eneste virksomhed, som var omfattet af forlængelsen i henhold til § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, og at det først senere viste sig, at andre virksomheder også kunne drage fordel heraf.

69 I øvrigt har selskabet fremført, at Kommissionen ikke havde nogen principielle indvendinger angående foreneligheden med fællesmarkedet af anvendelsen af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 for så vidt angår selskabets særlige situation. Det har anført, at Kommissionen ved beslutningen af 30. juni 1993 i øvrigt allerede havde givet tilladelse til ydelse af et beløb på 360 mio. DEM til selskabets investeringsprojekt.

70 Endelig finder det sagsøgende selskab, at Kommissionen ikke kan hævde, at det ifølge tysk forfatningsret er forbudt at begrænse anvendelsen af en forbundslov til et konkret tilfælde. Selv om en støtteforanstaltning er indført ved lov, er der nemlig intet til hinder for, at Kommissionen, som træffer afgørelse på grundlag af fællesskabsreglerne om statsstøtte, alene giver tilladelse til anvendelse af loven i et konkret tilfælde og forbyder alle andre.

71 For det andet har selskabet anført, at antallet af virksomheder, som kan blive omfattet af forlængelsen i henhold til § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, er objektivt afgrænset og kan fastlægges. Det er således kun de virksomheder, som havde påbegyndt et investeringsprojekt mellem den 1. januar 1993 og den 30. juni 1994, og som havde indgivet en første ansøgning om investeringstilskuddet på 8% til de tyske myndigheder inden den 30. september 1995 (jf. nedenfor, præmis 89), som er berørt af foranstaltningen. Selskabet har igen henvist til, at det på det tidspunkt, hvor den anfægtede beslutning blev truffet, var den eneste kendte begunstigede af denne forlængelse. Det forhold, at det følger af den tyske regerings meddelelse af 23. juli 1998, at flere end 100 virksomheder har haft fordel af forlængelsen, er således uden relevans, idet forholdet er opstået efter vedtagelsen af den anfægtede beslutning. Endvidere har selskabet anført, at der kun blev fremsat krav om tilbagebetaling af investeringstilskuddet på 8% i 62 tilfælde, og at det er tvivlsomt, om alle disse tilfælde vedrørte tilskud, som var tildelt på grundlag af § 3, stk. 3, i InvZulG.

72 For det tredje har det sagsøgende selskab gjort gældende, at det flere steder er nævnt ved navn i den anfægtede beslutning, at dets særlige situation var bestemmende for forløbet af den administrative procedure, og at Elf deltog aktivt i denne procedure og fremsatte talrige bemærkninger. Selskabet har til støtte for sine argumenter påberåbt sig adskillige domme afsagt af Domstolen i antidumpingsager (dom af 21.2.1984, forenede sager 239/82 og 275/82, Allied Corporation m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1005, af 20.3.1985, sag 264/82, Timex mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 849, af 14.3.1990, forenede sager C-133/87 og C-150/87, Nashua Corporation m.fl. mod Kommissionen og Rådet, Sml. I, s. 719, og af 16.5.1991, sag C-358/89, Extramet Industrie mod Rådet, Sml. I, s. 2501) samt dommen i sagen Cofaz m.fl. mod Kommissionen, hvori Domstolen udtalte, at der er grundlag for at drage inspiration af retspraksis fra

antidumpingsager med henblik på at vurdere, om en sagsøger har søgsmålskompetence i et annullationssøgsmål vedrørende statsstøtte. Selskabet har tilføjet, at den sidstnævnte dom ikke kan fortolkes således, at virksomheder, som ikke kan godtgøre, at de befinder sig i en situation, som er identisk med den, der var genstand for denne dom, aldrig kan antages at være individuelt berørt i henhold til traktatens artikel 173 (Rettens dom af 27.4.1995, sag T-435/93, ASPEC m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1281, præmis 64, og af 5.11.1997, sag T-149/95, Ducros mod Kommissionen, Sml. II, s. 2031, præmis 34). Dermed er den omstændighed, at selskabet ikke var årsag til en klage, som førte til indledningen af den administrative procedure, ikke afgørende i den foreliggende sag.

Rettens bemærkninger

73 Eftersom den anfægtede beslutning er rettet til Forbundsrepublikken Tyskland, skal det for det andet undersøges, om den berører det sagsøgende selskab individuelt (jf. ovenfor, præmis 46).

74 Indledningsvis bemærkes, at det sagsøgende selskabs argumentation, hvorefter den tyske regerings anmeldelse af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 til Kommissionen, ud over en generel støtteordning omfattede en særlig støtteforanstaltning til fordel for selskabet, hvorfor den anfægtede beslutning i sig selv havde et dobbelt formål (jf. ovenfor, præmis 66 og 67), ikke kan tiltrædes. Således erkender selskabet selv i sin meddelelse af 19. december 1995 (jf. ovenfor, præmis 6), at den tyske regering havde anmeldt en bestemmelse om ændring af § 3 i InvZulG, som var en generel støtteordning. Denne anmeldelse blev ikke senere ændret af den tyske regering. I særdeleshed kunne regeringens bemærkninger af 9. september 1996 ikke fortolkes således, at de havde til formål eller til virkning at tjene som en supplerende anmeldelse af en særlig støtteforanstaltning til fordel for selskabet. Den tyske regering anmodede nemlig i sine bemærkninger klart fortsat om godkendelse af den støtteordning, som blev anmeldt i december 1996, idet den dog søgte at påvise, at ordningen i praksis kun ville få virkninger til fordel for det sagsøgende selskab.

75 Endvidere bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at andre personer end dem, der er adressater for en beslutning, kun vil kunne påstå, at de berøres individuelt, hvis beslutningen rammer dem på grund af visse egenskaber, som er særlige for dem, eller på grund af en faktisk situation, der adskiller dem fra alle andre og derfor individualiserer dem på lignende måde som adressaten (dommen i sagen Plaumann mod Kommissionen, på s. 414, org.ref.: Rec. s. 223, og dommen i sagen Cofaz m.fl. mod Kommissionen, præmis 22, Rettens dom af 22.10.1996, sag T-266/94, Skibsværftsforeningen m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1399, præmis 44, af 15.12.1999, forenede sager T-132/96 og T-143/96, Freistaat Sachsen m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 3663, præmis 83, og af 21.3.2001, sag T-69/96, Hamburger Hafen- und Lagerhaus m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1037, præmis 35).

76 I den foreliggende sag fremgår det af sagens akter — og er ubestridt mellem parterne — at § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 er en generel beskatningsregel.

77 Da den anfægtede beslutning generelt forbyder anvendelsen af en sådan regel, fremstår den, selv om den er rettet til en medlemsstat, således i forhold til de personer, som den pågældende regel eventuelt kan komme til gode, som en generel foranstaltning, der finder anvendelse på objektivt afgrænsede situationer og har retsvirkninger for en gruppe personer, der er bestemt generelt og abstrakt (Rettens dom af 11.2.1999, sag T-86/96, Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen og Hapag-Lloyd mod Kommissionen, Sml. II, s. 179, præmis 45). I den forbindelse bemærkes, at det sagsøgende selskab selv har erkendt, at andre investorer kunne drage fordel af forlængelsen af perioden for gennemførelse af de investeringer, som gav ret til investeringstilskuddet på 8% (jf. ovenfor, præmis 68), og at det, efter at den anfægtede beslutning var blevet truffet, var nødvendigt at tilbagesøge tilskuddet i en række tilfælde (jf. ovenfor, præmis 71).

78 På trods af disse konstateringer kan det dog ikke antages, at den anfægtede beslutning alene berører det sagsøgende selskab på grund af dettes objektive egenskab af mulig tilskudsberettiget og i samme omfang som enhver anden

erhvervsdrivende, der — aktuelt eller potentielt — befinder sig i en tilsvarende situation (Domstolens dom i sagen Piraiki-Patraiki m.fl. mod Kommissionen, præmis 14, og Domstolens dom af 2.2.1988, forenede sager 67/85, 68/85 og 70/85, Van der Kooy m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 219, præmis 15). En række forhold bringer således det sagsøgende selskab i en faktisk situation, der adskiller det fra enhver anden erhvervsdrivende.

79 I den forbindelse bemærkes for det første, at selskabets investeringsprojekt utvivlsomt var berettiget til investeringstilskuddet på 8%, og at Kommissionen ved beslutningen af 30. juni 1993 udtrykkeligt havde erklæret, at ydelsen af en samlet støtte til projektet — herunder et støttebeløb på 360 mio. DEM som investeringstilskud på 8% — var forenelig med fællesmarkedet. Det er ubestridt mellem parterne, at projektet ikke kunne færdiggøres helt før den 1. januar 1997, således som det krævedes efter § 3, stk. 3, i InvZulG i 1993-udgaven, på grund af uforudsete omstændigheder, som var uafhængige af selskabets vilje. Det er ligeledes påvist, at selskabets investeringsprojekt hverken indholdsmæssigt eller omfangsmæssigt blev ændret i den yderligere periode på to år, som blev indført ved § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, og at denne forlængelse ville have givet selskabet mulighed for oppebære investeringstilskuddet på 8%, uden at det ville have ført til den mindste ændring af de forskellige påtænkte støtteforanstaltningers betydning.

80 Endvidere må det konstateres, at det klart fremgår af sagens akter, og navnlig af den anfægtede beslutning (jf. punkt III i betragtningerne), at vedtagelsen af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 bl.a. skyldtes de nævnte særlige forhold vedrørende selskabets situation.

81 I øvrigt var denne særlige situation under den administrative procedure ikke alene genstand for skriftlige bemærkninger fra den tyske regering og det sagsøgende selskabs moderselskab, men også for indgående drøftelser mellem den tyske regering og Kommissionen.

82 Endvidere foreslog den tyske regering Kommissionen, at § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 kun skulle finde anvendelse på det sagsøgende selskab, og at alle andre eventuelle tilfælde af anvendelse af bestemmelsen skulle anmeldes individuelt. I den anfægtede beslutning behandlede Kommissionen udtrykkeligt dette forslag og angav grundene til, at det ikke kunne accepteres.

83 Således er det åbenbart — modsat hvad der fremgår af Kommissionens skriftlige indlæg i sagen — at selskabets situation ikke blot var blevet nævnt som et eksempel på et større industrielt projekt, som var omfattet af den pågældende støtteordning.

84 Endelig følger det af gennemgangen af den anfægtede beslutning, at Kommissionen, som allerede havde godkendt ordningen med investeringstilskuddet på 8% (jf. ovenfor, præmis 3) og erklæret ydelsen af en samlet støtte til fordel for Projekt Leuna 2000 — herunder tilskuddet på 360 mio. DEM — for forenelig med fællesmarkedet (jf. ovenfor, præmis 4), var indstillet på at finde en løsning i forhold til det sagsøgende selskabs situation. Det følger af beslutningen samt af de af Kommissionen afgivne erklæringer under retsmødet, at det, der var til hinder for en sådan løsning, var, at den tyske regering hævdede, at det var umuligt at garantere, at forlængelsen af perioden for gennemførelse af investeringerne alene ville være til fordel for det sagsøgende selskab. Med andre ord var påstanden om, at det var umuligt at isolere selskabets situation på nationalt plan i relation til anvendelsen af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, et væsentlig forhold i den anfægtede beslutning.

85 På denne baggrund skal det fastslås, at det sagsøgende selskab er individuelt berørt af den anfægtede beslutning. Følgelig kan sagen antages til realitetsbehandling.

Realiteten

86 Det sagsøgende selskab har til støtte for sit søgsmål fremsat flere anbringender, som med fordel kan inddeles på følgende måde: et første anbringende om en tilsidesættelse af traktatens artikel 92, stk. 2, litra c), og om manglende begrundelse, et andet anbringende om en tilsidesættelse af traktatens artikel 92, stk. 3, et tredje anbringende om en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet, et fjerde anbringende om en tilsidesættelse af traktatens artikel 93, stk. 1, og endelig et femte anbringende om manglende begrundelse. Uanset overskriften til det andet anbringende, som udelukkende henviser til traktatens artikel 92, stk. 3, ønsker det sagsøgende selskab med sin argumentation egentligt mere generelt at påvise, at der foreligger en tilsidesættelse af traktatens artikel 92. Dermed bør dette anbringende i stedet betegnes som et anbringende om en tilsidesættelse af traktatens artikel 92.

87 I den foreliggende sag skal først andet og tredje anbringende behandles i sammenhæng.

Andet og tredje anbringende om en tilsidesættelse af traktatens artikel 92 og af proportionalitetsprincippet

Parternes argumenter

88 For så vidt angår anbringendet om en tilsidesættelse af traktatens artikel 92 har det sagsøgende selskab bebrejdet Kommissionen, for det første at den har kvalificeret forlængelsen af perioden for gennemførelsen af de investeringer, der gav ret til investeringstilskuddet på 8%, som supplerende statsstøtte. Formålet med forlængelsen var således alene at bevare de rettigheder, som var under risiko

for at blive fortabt på grund af forsinkelsen med at afslutte særligt vanskelige investeringsprojekter.

89 Det sagsøgende selskab har endvidere gjort gældende, at gruppen af personer, som § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 eventuelt kunne komme til gode, allerede var fastlagt, da denne bestemmelse blev vedtaget, hvorfor forlængelsen ikke kunne virke til fordel for investorer, som ikke havde ret til investeringstilskuddet på 8% i henhold til InvZulG i 1993-udgaven. Selskabet har i den forbindelse anført, at ansøgningen om investeringstilskuddet på 8% i overensstemmelse med § 6, stk. 1, i InvZulG skulle indgives inden den 30. september i det kalenderår, som fulgte efter det regnskabsår, hvor investeringerne var foretaget, acontobeløb var udbetalt, eller en del af bygningsomkostningerne var afholdt. Selskabet har videre præciseret, at den pågældende, eftersom han skulle have påbegyndt investeringsprojektet inden 1. juli 1994, nødvendigvis på dette tidspunkt allerede havde bestilt eller fået udført visse tjenesteydelser og dermed havde udbetalt acontobeløb eller afholdt visse bygningsomkostninger i løbet af 1994. Ifølge selskabet skulle den pågældende følgelig havde indgivet ansøgning om investeringstilskud inden den 30. september 1995. Selskabet har under retsmødet gjort gældende, at såfremt en investor besluttede ikke at indgive ansøgning om investeringstilskud for et bestemt år inden den 30. september det følgende år, kunne han ikke gøre det senere. Derimod har selskabet erkendt, at en investor, som havde påbegyndt sit projekt inden for den fastsatte frist og ikke havde ansøgt om investeringstilskud inden den 30. september 1995 for investeringer foretaget i 1994, teoretisk på grundlag af InvZulG, som ændret, havde kunnet opnå et tilskud, f.eks. for arbejder, som var udført i 1997, såfremt den pågældende havde indgivet en ansøgning herom inden den 30. september 1998.

90 Endelig har det sagsøgende selskab understreget, at ændringen af InvZulG under alle omstændigheder ikke medførte en indførelse af en supplerende statsstøtte for selskabets vedkommende.

91 For det andet har selskabet gjort gældende, at Kommissionen tilsidesatte traktatens artikel 92, da den fandt, at forlængelsen af perioden for gennemførelsen af de investeringer, der gav ret til investeringstilskuddet på 8%, udgjorde driftsstøtte.

92 Det var således åbenbart, at investeringstilskuddet havde alle egenskaber for at blive betragtet som investeringsstøtte, således som disse er fastlagt i retspraksis fra Fællesskabets retsinstanser og af Kommissionen i dennes meddelelser vedrørende metoden for anvendelse af traktatens artikel 92, stk. 3, litra a) og c), på regionalstøtte (EFT 1988 C 212, s. 2), og vedrørende støtteordninger med regionalt sigte (EFT 1979 C 31, s. 9). Ifølge selskabet kan en sådan støtte til investering — i hvert fald for selskabets eget vedkommende — ikke være blevet til driftsstøtte alene på grund af forlængelsen af den periode, i hvilken investeringerne skulle foretages. Selskabet har i den forbindelse understreget, at denne forlængelse ikke har udløst nogen yderligere pengeoverførsel til fordel for selskabet, og at det skulle have tildelt investeringstilskuddet på 8% i henhold til beslutningen af 30. juni 1993 og beslutningen af 25. oktober 1994, uafhængigt af datoen for afslutningen af projektet. Endelig har selskabet fremført, at forlængelsen på ingen måde ændrer den eventuelle konkurrenceforvridning, som er forbundet med investeringstilskuddet på 8%, som Kommissionen i sine beslutninger erklærede for foreneligt med fællesmarkedet.

93 Det sagsøgende selskab har tilføjet, at Kommissionen gav en ukorrekt beskrivelse af den tyske regerings holdning, da den i den anfægtede beslutning anførte, at regeringen i sin anmeldelse af 19. december 1995 havde anført, at forlængelsen af perioden for gennemførelse af investeringerne var ment »som driftsstøtte til forøgelse af den berørte virksomheds egenkapital«.

94 For det tredje har selskabet fremført, at Kommissionen tilsidesatte traktatens artikel 92, stk. 3, litra a), da den fastslog, at denne bestemmelse ikke kunne finde anvendelse som følge af, at støtten ikke alene ville være til gavn for økonomien i de østtyske delstater. Selskabet har understreget, at investeringerne ifølge ordlyden af § 1, stk. 2, i InvZulG skal foretages i de nye delstater, at investeringstilskuddet skal anvendes til brug for egenkapitalen i de produktionsenheder, som er beliggende i disse delstater, og at forlængelsen af den periode, hvor disse investeringer skulle foretages, er uden betydning i denne henseende. Selskabet anfægter i øvrigt relevansen af Kommissionens argument, hvorefter støtten kunne anvendes til finansiering af aktiviteter uden for de nye delstater, og har i den forbindelse anført, at det er uden betydning, om en virksomhed, efter at have gennemført et investeringsprojekt og opnået den støtte, der er bestemt herfor, anvender denne støtte på et andet driftssted.

95 Kommissionen har for det første fastholdt, at der ved § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 blev indført en supplerende statsstøtte.

96 Kommissionen har indledningsvis anført, at virksomheder, som rettidigt havde påbegyndt et investeringsprojekt på det daværende tidspunkt, men som ikke havde gjort krav på investeringstilskuddet på 8%, idet de vidste, at de ikke kunne afslutte projektet før den 1. januar 1997, efter denne bestemmelse kunne oppebære tilskuddet.

97 Kommissionen bestrider rigtigheden af det sagsøgende selskabs fortolkning af § 6, stk. 1, i InvZulG. Den har gjort gældende, at ansøgningen om investeringstilskuddet på 8% ikke nødvendigvis skulle indgives før den 30. september 1995, idet den pågældende kunne vente med at ansøge om tilskuddet til den 30. september i året efter det regnskabsår, hvor investeringsprojektet helt var afsluttet. Således er det Kommissionens opfattelse, at en investor, som havde afsluttet sit projekt i løbet af 1998, som følge af vedtagelsen af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 på dette tidspunkt for første gang kunne have indgivet en ansøgning om investeringstilskud for årene 1994 til 1998.

98 Kommissionen har dernæst henvist til, at ændringen af InvZulG medførte en lempelse af betingelserne for tildeling af investeringstilskuddet på 8%. Ændringen medførte nærmere bestemt, at en investor, som havde besluttet sig for at investere i håbet om at oppebære tilskuddet, ikke længere risikerede, at han ikke kunne udføre hele investeringsprojektet inden for den oprindeligt fastsatte frist.

99 Kommissionen har endvidere i sit svarskrift anført, at eftersom § 4 i InvZulG definerer beregningsgrundlaget for investeringstilskuddet på 8% som »udgifterne til anskaffelse og fremstilling vedrørende de støtteberettigede investeringer, som

er afsluttet inden for regnskabsåret«, kunne en virksomhed oppebære tilskuddet for supplerende investeringer, som den havde foretaget i forlængelsesperioden på to år.

100 Kommissionen har endelig anført, at den ændring af InvZulG, som indtraf ved § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, i sig selv svarede til en »ændring af støtteforanstaltninger« som omhandlet i traktatens artikel 93, stk. 3, hvilket medførte, at Kommissionen skulle underrettes herom og træffe en afgørelse.

101 For det andet har Kommissionen henvist til punkt IV i betragtningerne til den anfægtede beslutning med henblik på at godtgøre, at forlængelsen af fristen for gennemførelse af investeringerne udgør driftsstøtte.

102 For det tredje har den gjort gældende, at forlængelsen kunne være til fordel for virksomheder beliggende uden for de støttede regioner, for så vidt som den ikke fremmede yderligere investeringer.

103 I relation til anbringendet om tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet har det sagsøgende selskab bebrejdet Kommissionen, at denne ikke udelukkede selskabet fra erklæringen om uforenelighed med fællesmarkedet, og at den ikke fritog selskabet for pligten til tilbagebetaling af den støtte, som var tildelt i henhold til § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996.

104 Selskabet har indledningsvis anført, at Kommissionen allerede i sin beslutning af 30. juni 1993 godkendte tildelingen af en samlet støtte til fordel for Projekt Leuna 2000, herunder støtten på 360 mio. DEM som investeringstilskud på 8%. Det er ikke afgørende for lovligheden af denne samlede støtte, at arbejderne

skulle afsluttes inden den 31. december 1996. Endvidere har det sagsøgende selskab på ny henvist til, at Kommissionen ikke havde nogen principielle indvendinger i forhold til fællesskabsreglerne om statsstøtte for så vidt angår anvendelsen af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 på selskabet.

105 Det sagsøgende selskab har videre anført, at der flere steder i den anfægtede beslutning henvises til selskabets særlige situation, at den tyske regering havde erklæret, at § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 var vedtaget som følge af Projekt Leuna 2000, og at den franske og den tyske regering samt Elf under den administrative procedure klart havde redegjort for, at projektet havde en række særegenheder, som gjorde, at det sagsøgende selskab adskilte sig fra andre virksomheder, som kunne være omfattet af den nævnte bestemmelse. Selskabet har henvist til det forslag, som den tyske regering fremsatte over for Kommissionen under den administrative procedure (jf. ovenfor, præmis 81), og har anført, at selskabet ved skrivelse af 25. september 1997 forelagde Kommissionen et forslag til en anden formulering af den anfægtede beslutnings dispositive del, som ville have gjort det muligt at dække selskabets særlige situation gennem en generel erklæring.

106 Det er selskabets opfattelse, at Kommissionen under disse omstændigheder ikke kunne begrænse sig til en generel og abstrakt vurdering af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, men at den også skulle træffe særskilt afgørelse vedrørende selskabets situation. Selskabet finder, at Kommissionen ved at afvise den tyske regerings forslag og ved at vedtage en generel erklæring om uforenelighed har truffet en foranstaltning, som ikke står i rimeligt forhold til det tilsigtede formål, og unødigt har pålagt selskabet en betydelig finansiel byrde.

107 Det sagsøgende selskab har gjort gældende, at der ikke forelå nogen proceduremæssig hindring for, at Kommissionen vurderede selskabets særlige situation særskilt. Selskabet har tilføjet, at den løsning, som blev foreslået af den tyske regering, ville have været juridisk mulig og ikke ville have givet anledning til administrative vanskeligheder. Kommissionen kan navnlig ikke indvende, at det

efter tysk ret ikke har været muligt at vedtage en forbundslov, som kun omfatter selskabets situation. Vedtagelsen af en lov om et konkret tilfælde er således kun ulovlig i det tilfælde, som er omhandlet i artikel 19, stk. 1, første punktum, i den tyske Grundgesetz, dvs. i det tilfælde, hvor den indebærer en begrænsning af en grundrettighed, og ikke når den, som i den foreliggende sag, stifter en ret.

108 Kommissionen bestrider, at den har tilsidesat proportionalitetsprincippet.

109 Den har for det første anført, at den tyske regering kun havde anmeldt en generel støtteordning, hvorfor det af proceduremæssige grunde ikke var muligt for Kommissionen at behandle selskabets situation særskilt. Kommissionen finder, at såfremt regeringen havde ønsket, at Kommissionen samtidig skulle tage stilling til en særlig støtte til fordel for selskabet, skulle den også særskilt have anmeldt denne støtte til Kommissionen eller ændret den oprindelige anmeldelse til en anmeldelse af et individuelt støtteprojekt.

110 Kommissionen bestrider endvidere, at § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 havde karakter af en individuel bestemmelse. Kommissionen har anført, at den tyske regering i øvrigt selv havde erklæret, at det af retlige grunde ikke var muligt at udstede en forbundslov, som kun var bestemt for det sagsøgende selskab, og Kommissionen har pointeret, at det ikke tilkom denne at tage stilling til rigtigheden af denne erklæring.

111 I øvrigt har Kommissionen med hensyn til årsagerne til, at den løsning, som blev foreslået af den tyske regering, ikke kunne accepteres, henvist til de tre sidste afsnit i punkt IV i betragtningerne til den anfægtede beslutning. Kommissionen har i det væsentlige understreget, at § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 allerede var trådt i kraft og udgjorde en generel bestemmelse, som automatisk kunne påberåbes af enhver investor, som opfyldte de objektive betingelser.

112 Endelig finder Kommissionen, at det sagsøgende selskabs særlige situation under alle omstændigheder ikke berettigede til en fritagelse i den anfægtede beslutning. Således har selskabet med hensyn til sit projekt hverken godtgjort, at forlængelsen af perioden for gennemførelse af de investeringer, som gav ret til investeringstilskuddet, tilskyndede den til at foretage yderligere investeringer i de støttede regioner, eller at denne forlængelse ikke medførte indførelsen af en driftsstøtte.

Rettens bemærkninger

113 Indledningsvis bemærkes, at formålet med traktatens artikel 92 er at sikre, at konkurrencen inden for det indre marked ikke fordrejes [jf. EF-traktatens artikel 3, litra g)] [efter ændring nu artikel 3, litra g), EF]]. I henhold til traktatens artikel 92, stk. 1, er statsstøtte, som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene, uforenelig med fællesmarkedet, i det omfang den påvirker samhandelen mellem medlemsstater.

114 Det skal ligeledes bemærkes, at når Kommissionen råder over en vidtgående skønsbeføjelse, som det er tilfældet ved anvendelsen af traktatens artikel 92, kan Fællesskabets retsinstanser ved kontrollen med, hvorvidt denne beføjelse udøves retmæssigt, ikke erstatte de kompetente myndigheders skøn med deres eget, men skal begrænse sig til at vurdere, om skønnet er åbenbart urigtigt, eller om det er behæftet med magtfordrejning (jf. Domstolens dom af 14.1.1997, sag C-169/95, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 135, præmis 34, og af 5.10.2000, sag C-288/96, Tyskland mod Kommissionen, Sml. I, s. 8237, præmis 26).

115 I øvrigt bemærkes, at proportionalitetsprincippet kræver, at fællesskabsinstitutionernes retsakter ikke går ud over, hvad der er egnet til og nødvendigt for at opfylde det tilsigtede mål, og at den mindst bebyrdende foranstaltning skal

vælges, såfremt der er mulighed for at vælge mellem flere egnede foranstaltninger (jf. Domstolens dom af 17.5.1984, sag 15/83, Denkavit Nederland, Sml. s. 2171, præmis 25, og Rettens dom af 29.9.2000, sag T-55/99, CETM mod Kommissionen, Sml. II, s. 3207, præmis 163).

116 Endelig må det konstateres, at det forhold, at Kommissionen formelt modtager en anmeldelse, der vedrører en støtteordning, på ingen måde er til hinder for, at den — sideløbende med en generel og abstrakt undersøgelse af denne ordning — undersøger dens anvendelse i en konkret situation. Endvidere har Kommissionen mulighed for i den beslutning, som den træffer på grundlag af sin undersøgelse, at fastslå, at anvendelsen af den anmeldte støtteordning i visse tilfælde indebærer støtteforanstaltninger og i andre tilfælde ikke gør det, eller kun at erklære nogle tilfælde uforenelige med fællesmarkedet. I forbindelse med udøvelsen af sit vide skøn kan Kommissionen navnlig sondre mellem de berettigede i henhold til en anmeldt støtteordning, under hensyn til dens særlige kendetegn eller de betingelser, som skal opfyldes (jf. f.eks. Kommissionens beslutning 2000/394/EF af 25.11.1999 om fritagelse for og nedsættelse af sociale bidrag i Venedig og Chioggia i henhold til lov nr. 30/1997 og nr. 206/1995 (EFT L 150, s. 50)).

117 I den foreliggende sag kunne Kommissionen ikke nøjes med at foretage en generel og abstrakt gennemgang af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, men skulle ligeledes foretage en konkret undersøgelse af det sagsøgende selskabs særlige situation. En sådan undersøgelse var ikke alene nødvendig på grund af særegenhederne ved selskabets investeringsprojekt (jf. ovenfor, præmis 79) — hvilke Kommissionen havde fuldt kendskab til — men også som følge af, at den tyske regering under den administrative procedure udtrykkeligt havde anmodet herom.

118 I den forbindelse kan Kommissionen ikke indvende, at § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 allerede var trådt i kraft og udgjorde en generel bestemmelse, som automatisk kunne påberåbes af enhver investor, som opfyldte de objektive betingelser for dens anvendelse. Det ville nemlig i givet fald tilkomme Forbunds-

republikken Tyskland at udstede samtlige love og administrative bestemmelser, som var nødvendige for at gennemføre Kommissionens beslutning. Det ville påhvile denne stat at løse de eventuelle vanskeligheder, som skyldtes statens sene anmeldelse af den pågældende støtteordning.

119 Parternes argumenter skal vurderes i lyset af disse principper og konstateringer.

120 I den anfægtede beslutning fandt Kommissionen for det første, at forlængelsen af perioden til gennemførelse af investeringer, som medførte en ret til investeringstilskuddet på 8%, som var indført ved § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, udgjorde supplerende statsstøtte til fordel til de virksomheder, som havde foretaget investeringer i de nye delstater. Kommissionen fandt herefter, at støtten ikke fremmede yderligere investeringer og dermed skulle betragtes som driftsstøtte til forøgelse af de pågældende virksomheders egenkapital. Endelig udelukkede Kommissionen muligheden for at anvende fritagelsen i traktatens artikel 92, stk. 3, litra a), bl.a. med henvisning til, at driftsstøtten ikke alene ville være til gavn for økonomien i de nye delstater. Således var det Kommissionens opfattelse, at »[v]irksomheder, der opfylder betingelserne [...] muligvis også [kan] have driftsanlæg andre steder og [...] dermed [vil] kunne anvende støtten til finansiering af aktiviteter uden for Østtyskland«.

121 Det fremgår af sagsakterne og af de forklaringer, som Kommissionen afgav under retsmødet, at denne til brug for disse konklusioner sondrer mellem to forskellige grupper af mulige berettigede i henhold til den pågældende støtteordning.

122 Den første gruppe er de virksomheder, som havde besluttet at gennemføre et investeringsprojekt i de nye delstater i tillid til, at de ville oppebære investe-

ringstilskuddet på 8%, som havde påbegyndt deres projekt mellem den 1. januar 1993 og den 30. juni 1994, og som rettidigt havde indgivet ansøgninger om delvis betaling af tilskuddet, men som i modsætning til deres oprindelige beregninger ikke havde kunnet afslutte projektet endeligt før den 1. januar 1997. I den forbindelse anfører Kommissionen i den anfægtede beslutning: »Virksomheder, der har truffet deres investeringsbeslutninger med henblik på investeringstilskuddet på 8% uden at have et vist tidsmæssigt spillerum til investeringsrisici, har accepteret en investeringsstøtte, der muligvis viser sig at være lavere, end hvis de opfyldte betingelserne i [InvZulG 1993] og har trods disse risici betragtet deres investeringer som rentable.« Kommissionen tilføjede: »Forhøjelsen af fristen medfører ikke yderligere investeringer og forventes ikke at påvirke gennemførelsen af investeringsprojekter, der allerede er påbegyndt.« Kommissionen har under retsmødet, på opfordring fra Retten, erklæret, at med hensyn til virksomheder, som henhører under første kategori, blev der ved § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 indført en supplerende statsstøtte, for så vidt som den »fjernede disse virksomheders risiko« ved ikke at afslutte deres investeringsprojekt inden for den fastsatte frist.

123 Den anden gruppe omfatter de virksomheder, som ligeledes havde påbegyndt et investeringsprojekt i de nye delstater mellem den 1. januar 1993 og den 30. juni 1994, men som ikke havde indgivet nogen ansøgning om investeringstilskuddet på 8% inden vedtagelsen af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, idet de vidste, at de ikke ville være i stand til at afslutte deres projekt inden den 1. januar 1997. Kommissionen har gjort gældende, at disse virksomheder som følge af den forlængelse med to år, som indtraf ved denne bestemmelse, nu kunne gøre krav på udbetaling af tilskuddet. Dette udgjorde ikke et incitament til yderligere investeringer, men derimod »en uventet fortjeneste for virksomheder, som oprindelig havde beregnet deres investeringer på en sådan måde, at de også ville have været rentable uden støtten«. Det skal bemærkes, at det sagsøgende selskab under retsmødet har erkendt, at en virksomhed, som havde påbegyndt et investeringsprojekt inden for den fastsatte frist, men som ikke havde ansøgt om tildeling af investeringstilskuddet på 8% inden vedtagelsen af § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996, teoretisk set, efter gennemførelsen af denne bestemmelse, havde kunnet oppebære tilskuddet for arbejder udført i 1997 ved at

indgive en ansøgning herom for første gang inden den 30. september 1998 (jf. ovenfor, præmis 89). Selskabet erkender dermed, at bestemmelsen kunne udløse en »uventet fortjeneste« til fordel for visse virksomheder.

124 Imidlertid finder Kommissionen, at det sagsøgende selskab hører til første gruppe. Dermed skal der ikke i den foreliggende sag tages stilling til rigtigheden af afgrænsningen af den anden gruppe og dermed heller ikke til parternes divergerende fortolkninger af § 6, stk. 1, i InvZulG (jf. ovenfor, præmis 89 og 97).

125 For så vidt angår det sagsøgende selskab må det fastslås, at det ikke er åbenbart, at der ved § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 blev indført en supplerende støtte, og dermed en driftsstøtte.

126 Således fremgår det af sagens akter, at selskabet ikke, da det gik ind i Projekt Leuna 2000, påtog sig risikoen for, at det ikke kunne afslutte det inden den 1. januar 1997, som er den dato, der nævnt i § 3, stk. 3, i InvZulG i 1993-udgaven. Ud over at selskabet havde indregnet en vis tidsmargin med henblik på gennemførelsen af projektet — det skulle oprindeligt have været afsluttet i juli 1996 — er det værd at understrege, at den forsinkelse, som indtraf, skyldtes forhold, som var helt uafhængige af selskabets vilje, og som selskabet ikke nødvendigvis burde have forudset, da det traf beslutning om at investere. Det kan dermed ikke formodes, at det sagsøgende selskab betragtede sit investeringsprojekt som »rentabelt«, selv uden udbetalingen af investeringstilskuddet på 8%.

127 Kommissionen kunne heller ikke nå til den konklusion, at der forelå en anden form for supplerende statsstøtte til fordel for det sagsøgende selskab. I særdeleshed kunne Kommissionen, som helt fra begyndelsen var bekendt med den nøjagtige art og det nøjagtige omfang af selskabets investeringsprojektet og med beløbet for og betydningen af de forskellige støtteforanstaltninger til fordel for selskabet (jf. navnlig beslutningen af 30. juni 1993), blot konstatere, at disse

forskellige parametre på ingen måde ville blive ændret som følge af forlængelsen med to måneder af perioden for gennemførelse af investeringer, som gav ret til investeringstilskuddet på 8%.

128 Endelig bemærkes, for så vidt angår Kommissionens argumentation angående fastsættelsen af beregningsgrundlaget for investeringstilskuddet, hvorefter en virksomhed med denne forlængelse kunne modtage tilskuddet for investeringer foretaget i den nye to-års periode (jf. ovenfor, præmis 99), at den er helt i modstrid med Kommissionens egen påstand om, at forlængelsen ikke fremmede yderligere investeringer. Desuden bemærkes, at det følger af ordlyden af § 3, stk. 3, i InvZulG (i den oprindelige og den ændrede udgave), at gennemførelsen af investeringsprojektet skal være påbegyndt — og at projektets omfang således allerede skal være defineret — mellem den 31. december 1992 og den 1. juli 1994. Hvad særligt angår det sagsøgende selskab fremgår det af sagsakterne og af de forklaringer, som selskabet har afgivet under retsmødet, at selskabets projekt, før det blev iværksat, var blevet defineret med nøjagtighed og havde været genstand for indgående drøftelser såvel med de tyske myndigheder som med Kommissionen (jf. bl.a. beslutningen af 30. juni 1993).

129 Under alle omstændigheder skal det bemærkes, at selv om det antages, at § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 indførte en supplerende statsstøtte, som også var til fordel for det sagsøgende selskab, var der ikke belæg for at erklære denne støtte uforenelig med fællesmarkedet for så vidt angår selskabet. I den forbindelse bemærkes dels, at Kommissionen ikke alene ikke havde haft nogen indvendinger mod ordningen med investeringstilskud på 8%, men oven i købet udtrykkeligt havde erklæret ydelsen af en samlet støtte til Projekt Leuna 2000 — herunder støtten på 360 mio. DEM som investeringstilskud — for forenelig med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 92, stk. 3, dels at den blotte forlængelse af perioden for gennemførelse af investeringerne efter sin art hverken kunne ændre projektets art og omfang eller den samlede støttes beløb og betydning. Under disse omstændigheder havde Kommissionen ingen grund til at antage, at forlængelsen ville fordreje eller true med at fordreje konkurrencevilkårene, i hvert fald ikke i et større omfang end det Projekt Leuna 2000, som oprindeligt var blevet anmeldt, og at den dermed var uforenelig med fællesmarkedet.

130 Det følger af ovenstående, at Kommissionen — hvad det sagsøgende selskab angår — burde have fastslået, at § 18, nr. 1, i Jahressteuergesetz 1996 ikke indførte en supplerende statsstøtte, eller i det mindste at den indførte supplerende støtte var forenelig med fællesmarkedet.

131 Kommissionen har, ved at undlade dette, og ved i stedet i alle tilfælde at fastslå, at der ved denne bestemmelse indføres en supplerende statsstøtte, ved at erklære denne støtte for uforenelig med fællesmarkedet og ved at stille krav om ophævelse af bestemmelsen, tilsidesat traktatens artikel 92 samt proportionalitetsprincippet.

132 Heraf følger, at andet og tredje anbringende skal tiltrædes. Den anfægtede beslutning skal følgelig annulleres, i det omfang den vedrører det sagsøgende selskabs situation, uden at det er nødvendigt at tage stilling til selskabets øvrige argumenter, som er fremført til støtte for disse anbringender, eller til selskabets øvrige anbringender.

Sagens omkostninger

133 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Kommissionen har tabt sagen og bør derfor ud over at bære sine egne omkostninger betale det sagsøgende selskabs omkostninger i overensstemmelse med selskabets påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Femte Udvidede Afdeling)

1) **Kommissionens beslutning 98/194/EF af 1. oktober 1997 om forlængelse af investeringstilskuddet på 8% til investeringer i de nye delstater i henhold til Jahressteuergesetz 1996 annulleres, i det omfang den vedrører det sagsøgende selskabs situation.**

2) **Kommissionen bærer sine egne omkostninger og betaler det sagsøgende selskabs omkostninger.**

Lindh García-Valdecasas Cooke

Vilaras Forwood

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 22. november 2001.

H. Jung

Justitssekretær

J.D. Cooke

Afdelingsformand